

"Een dual"

(door Kees van der Weijden)

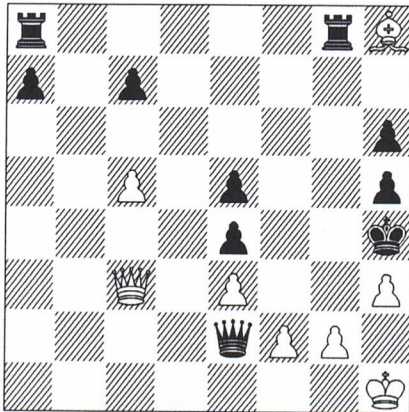

Diagram 1

Wit speelt en wint.

De motieven van de stelling van diagram 1 zijn vrij duidelijk; wit dreigt met Kh2 en g2-g3 mat te zetten, zwart heeft met De2-f1xg2 mat en De2xf2-g3-e1 eeuwig schaak duidelijke tegenkansen.

Deze stelling is een eindspelcompositie van een (mij) onbekend gebleven Rus, gepubliceerd in het N.R.C.-Handelsblad, ongeveer 15 jaar geleden, en was de eerste prijs in een eindspelstudie-toernooi. De stelling werd ter oplossing aan de lezers van het N.R.C. aangeboden.

Jaap van der Tuuk, de laatste jaren onbetwist de sterkste speler van Utrecht, toen minder onbetwist maar ook al sterk, vond de volgende waarlijk schitterende oplossing:

1. Lf6† 1. Dc4? wordt het duidelijkste weerlegd door 1. ... Dd1† 2. Kh2 Tg2x† 3. Kg2x Df3† 4. Kg1 Th8x (en zwart wint). Op 1. Kh2? volgt 1. ... Tg2x 2. Kg2x Tg8† en zwart geeft mat. **1. ... Tg5** 2. **Kg1!!!** Wit dekt natuurlijk f1, maar de feitelijke bedoeling is: wit laat zich met tempo naar h2 jagen. Zwart heeft nu a) t/m e):

a) **2. ... Dd3** 3. **Kh2** en wit wint.

b) **2. ... Tb8** 3. **Dc4!** Niet 3. De5x? Tb1† 4. Kh2 Th1†! en zwart wint. **3. ... Tb1†** Dit laat de bedoeling van 2. Kg1 het duidelijkste zien, met tempo naar h2. Op 3. ... Dc4x volgt ook uiteraard Kh2 en zwart kan niets meer doen tegen g2-g3 mat! **4. Kh2 Df2x** 5. **De4x Df4** 6. **g3 mat.** Dit prachtige matbeeld komt overigens vaker voor.

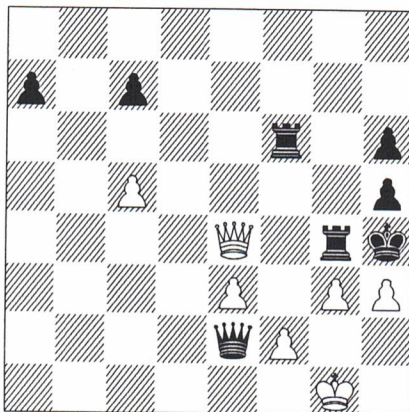

Diagram 2

Variant d1): na 5. g2-g3†.

c) **2. ... Td8** 3. **Dc4!** Niet 3. De5x? Td1† 4. Kh2 Th1†! en zwart wint, en ook niet 3. Ld8x? Dd1† 4. Kh2 Dd8x. Wit wint nu analoog a) op grond van de dreiging De4x, of na **3. ... Dc4x** weer met **4. Kh2**.

d) **2. ... Tf8** 3. **De5x!** Want op 3. Dc4? volgt 3. ... Dc4x, omdat zwart nu op tijd kan ontpennen. **3. ... Tf6x** 4. **De4x†** en nu d1) t/m d2):

d1) **4. ... Tg4** 5. **g3†** (zie diagram 2) **Kg5** 6. **h4† Th4x** 7. **gh4x** mat, een schitterend 'rein' matbeeld overigens. d2) **4. ... Tf4** 5. **Df4x† Tg4** 6. **Df6† Tg5** 7. **Kh2** en wit wint.

e) **2. ... Tg8!** Het lijkt vreemd om een gepende toren te dekken, maar Tg8 brengt de zet Df3 in de stelling, wat eerst onmogelijk was vanwege Lg5x† gevolgd door gf3x. **3. De5x!** Dit dreigt zowel Dg3 als De4x. Op 3. Dc4? volgt Df3! en zwart wint. **3. ... Df3** (zie diagram 3) **4. Df4†!!**. Een ongelofelijke stelling! Na het gedwongen 4. ... Df4x 5. ef4x heeft zwart 2 tempi tot zijn beschikking, en een toren, een kwaliteit en een vrijpion meer, maar kan niet verhinderen dat wit met een stille konings- en een pionzet mat geeft!

Hiermee zijn de zwarte verdedigings-mogelijkheden feitelijk uitgeput. Op andere zetten, zoals op 2. ... Te8 volgt weer 3. Dc4.

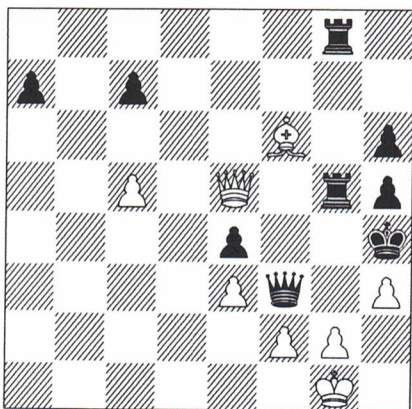

Diagram 3
na e) 3. ... De2-f3

Bij het zoeken naar de functie van pion a7 (de ethiek van de eindspelstudie geeft o.a. aan dat er zo weinig mogelijk stukken op het bord mogen staan, dus moet pion a7 een functie hebben) blijkt dat de pion niet gemist kan worden omdat zwart anders 2. ... Ta2 heeft.

Zo is de oplossing redelijk compleet, moet Jaap gedacht hebben. In het Utrechtse schaakcafé "Ledig erf" zijn vele avonden doorgebracht met het testen en bekijken van deze varianten op juistheid. Groot en alom was dus de

verbazing na het bekijken van de enkele weken later gepubliceerde auteursoplossing in het N.R.C.-Handelsblad (weer vanuit diagram 1 dus):

1. Lf6† Tg5 2. Dc4! Op 2. Lg5x? speelt zwart het best 2. ... hg5x! **3. De5x Df2x 4. De4x† Kg3** en wit heeft door de zwarte matdreiging slechts eeuwig schaak: **5. De5† Kh4 6. De4† g4 7. De7†** etc. Indien wit in deze variant ergens Kh2 speelt, verliest hij zelfs nog, bijv.: **2. Lg5x? hg5x 3. De5x Df2x 4. Kh2? Tg8!** (met deze wint zwart het eenduidigst; 4. ... Te8 is na 5. De8x voldoende voor remise [zwart houdt eeuwig], en na het alom gegeven 4. ... Tf8 moet zwart ook kunnen winnen, bijv. **5. De4x† g4 6. De7† Tf6 7. De4 Kg5** en zwart loopt eruit.) **5. De4x† g4 6. De7† Tg5 7. hg4x Dg3† 8. K~ Dg4x** en zwart wint. Een andere variant met Kh2: **2. Kh2? Df2x 3. Lg5x hg5x 4. De5x Tg8 5. Dc7x** (5. De4x leidt tot een eerder besproken stelling) **5. ... Te8! 6. Da7x Dg3† 7. Kh1 Tf8 8. Da1 Tf2 9. Dg1 De3x** etc.

De andere manier van terugslaan levert wit na 2. Lg5x? Kg5x? **3. De5x† Kg6 4. De4x† Kg7 5. Da8x Df2x 6. Da7x Dg3** een zeer gunstig dameeindspel op, dat vermoedelijk toch remise is. **2. ... Df2x**

Want **2. ... Dc4x 3. Kh2** en zwart gaat weer mat. **3. De4x† Kg3 4. Le5x† Te5x 5. De5x† Kh4 6. De7† Kg3 7. Dc7x† Kh4 8. De7† Kq3 9. De5† Kh4 10. Kh2 Tg8** De andere mogelijkheid is **10. ... Tf8 11. c6 Tf5** (of **11. ... Tf3 12. De4**) **12. Dd4†! Kg5 13. c7 Tf8** (**13. ... h4 14. Dg7†**) **14. Dg7† Kh4 15. c8D Tc8x 16. De7†**

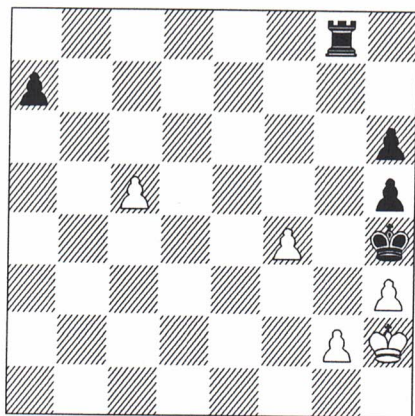

Diagram 4
Auteursoplossing, na
12.e3xf4. Wit wint!!

en mat **11. Df4†! Df4x 12. ef4x** en wit wint! (en wederom een schitterende stelling, zie diagram 4).

Nu blijkt ook weer de functie van pion a7. Als deze er niet was, had zwart nu de beschikking over 12. ... Tg2x†, gevolgd door pat.

Dat er vervolgens wederom vele uren werden besteed aan het zoeken naar een weerlegging van de auteursoplossing hoeft eigenlijk niet verteld te worden. Wel dat dat niet lukte.

De **slotconclusie** luidt dus dat wit na 1. Lf6† Tg5 op twee verschillende manieren kan winnen en wel met zowel 2. Dc4! als met het door componist en jury overziene 2. Kg1!!!, wat leidt tot een kortere en dus esthetischere oplossing.